

hodla pro připojení tohoto území k Československé republice. Toto jubileum umožnilo vzpomenouti všeho toho udatného, co bylo na P. Rusi vykonáno. Bylo to 10. výročí pilné práce.

A bylo ještě jedno jubileum, velmi smutné: desáté výročí tragické smrti prvního ministra vojenskvi RČS. gen. M. R. Štefánika. Odezva tohoto výročí ukázala, jak hluboce vzrostla u nás úcta k tomuto pracovníku naší zahraniční revoluce.

V. Gutwirth.

B. ZAHRANIČNÍ.

Krise reparační konference. — Americká odzbrojovací iniciativa. — Menšinová otázka Společnosti národů. — Před rozhodnutím v Anglii. — Cesty Grandiho. — Stalinův postup k samovládě. — Nová vláda v Rakousku.

Jednání bankéřů o likvidaci reparační otázky protáhlo se mnohem více a vykazuje mnohem dramatičtější peripetie, nežli se předem očekávalo. Nikdo nepodceňoval arci obtíže věci, zdálo se však, že situace jest již více zralá, nežli se nyní ukázalo. Parker Gilbert je dnes z mnoha stran obviňován, že přecenil vyhlídky a dal podnět k předčasnému zahájení závěrečného jednání. Ani mezi věřiteli a dlužníkem, ani mezi jednotlivými věřiteli samotnými nebyly vykonány přípravy, které by dostatečně zaručovaly příznivý výsledek. Naproti tomu lze uvést, že není nikdy příliš brzo začít uvažovat o likvidaci provisoria, které průtahy nemůže získat. Jisto je ovšem, že přímým zasažením se krise urychlila, ale právě podle toho, co dnes víme, byly by se poruchy funkce Dawesova plánu dostavily stejně a pak byla by situace ještě těžší. V každém případě vykonala se v Paříži velmi užitečná práce, která již nebude ztracena, i když se snad nepodaří dospěti ke konci opravdu definitivnímu a všestranně uspokojivému. Musíme si zpřítomniti, oč vlastně běží. Není to pouze dohoda o výši německého dluhu, nýbrž hlavně *vyšetření podmínek, za nichž tento dluh mohl by býti opravdu spolehlivě likvidován a případně mobilisován.* Jde při tom nesporně také o zjištění německé platební schopnosti, nikoli pro nějaký krátký čas pod přímým nátlakem, ať politickým či hospodářským, nýbrž o *skutečnou únosnost státu na trvalo,* poněvadž jinak nebude tu nikdy bezpečnosti. Bez ochoty dlužníka splnit přijaté závazky není nikdy možno mluvit o dostatečných zárukách, nezbyvá tudíž, nežli opravdu postavit právní nároky až do druhé řady za ryze objektivní faktory, jak hospodářského tak psychologického rázu. Bankéři probrali se nekonečnou řadou návrhů a porad, plných kritického napětí, konečně k něčemu, co je již velmi blízké hranicím opravdových možností obou stran. *Že při tom tyto hranice nesplynuly a patrně nesplynou, nemůže býti považováno za nezdar konference.* Je zde přece ještě třetí činitel, bez jehož zasažení nelze si konečně, zdravě a hladké řešení představit. Není to žádná novinka, že jedině *americký věřitel,* který představuje poslední závěrečný článek řetězu dluhů, na němž všechno visí, musí se odhodlat přijmout poslední důsledky své spoluodpovědnosti, které ostatně již čím dále tím slaběji popírá. Amerika kryje se ryze formálním rozlišením dluhů mezispojeneckých a válečných, zatím však celým svým vystupováním již od projevů Hughesových z roku 1922 angažuje se v poválečné likvidaci čím dále tím rozhodněji. Téměř čtvrtletí nového reparačního jednání přivedlo nás již tak daleko, že víme, *co věřitelé Německa musí nutně dostat* — za těch předpokladů, že svým vlastním závazkům vůči Americe plně dostojí, jak se až dosud požaduje. A na druhé straně že víme, *co asi Německo může dát* — podle úsudku nejen svého vlastního, nýbrž i nestranné americké kritiky a vlastně i samotných spojeneckých věřitelů. Nikdo se nedomnívá, že by bylo možno dobývat z Německa po dobu dvou generací tak závatné obnosy, jaké jsou předvídaný Dawesovým plánem, a spojenci viděli by přirozeně také raději menší peníz, ale tím jistější, jen kdyby jejich vlastní potřeba, podmiňovaná nejen reparacemi v pravém slova smyslu, to jest nápravou válečných škod, nýbrž *hlavně službou amerického dluhu,* dala se omeziti. Dokud Washington nechce připustiti zatahování mezispojeneckých dluhů do debaty, není tedy možno dospěti v plném slova smyslu k definitivnímu řešení reparační otázky. Co se může nyní v Paříži vy-

říditi, je zas jen etapa, třebaže nanejvýš významná. Jde tu v podstatě o to, aby nároky, vzniklé z výstavby spustošených území a z nejbližší potřeby amerických splátek, byly spolehlivě kryty, t. j. *komercialisovány*. Za tím účelem bylo již dosaženo dohody o *rozdělení platů na dva díly*, z nichž *jeden nebude chráněn žádnou převodní klausulí a žádnými výhradami dalšího moratoria nebo revise*, takže bude možno jej dokonale odpolitisovati a postupně na světových trzích eskontovati. Vzhledem k této vymoženosti je diskuse o konečných číslech podřízeného významu, třeba miliardové cifry působily sebe sugestivněji. Věřitelé mají ovšem zájem na tom, aby přitáhli Německo co možno nejvíce k odpovědnosti, zatím co Německo hledí ve stejně přirozené snaze uniknouti co nejvíce, ale po té stránce je možno již choulostivě údobí považovati za překonané. Memoranda obou stran, vyměněná v dubnu, ukázala značné rozdíly mezi požadavky a nabídkou, ale krise vznikla tenkrát spíše z pokusu zanésti politiku do jednání ryze hospodářského, nežli z těchto rozdílů, které se očekávaly. Prostředkování amerického předsedy odstranilo obojí závalu do té míry, jak jen se odstraniti dala. Německo vidouc se před novou měnovou katastrofou, ve které mu americký kapitál odepřel jakoukoli pomoc, neumoudřil-li se, *zvýšilo svoji první nabídku o celých deset miliard*, čímž zůstalo již jen o obnos poměrně nepatrný za spojeneckým účtem. Nový plán, krytý jménem Youngovým, poskytuje Německu jisté úlevy, že *pro první léta vychází celkem z jeho vlastního odhadu* platební schopnosti a zvyšuje se jen nepatrně (a pro potřebu posledních dvaceti let, jež Německo odmítalo, dosazuje předpokládané zisky reparační banky), spojencům pak zaručuje nominelně *obnosy, přibližně jejich potřebě* a pro nejbližší dobu *vyhlídku na mobilisaci* značných obnosů. Zbývá pouze rozřešiti otázku, v jakém podílu mají věřitelé mezi sebe rozdělití triliardovou ztrátu z účtu — což však asi bude musit zůstat vyhraženo jiným činitelům, nežli jsou odborníci s mandátem omezeným.

Přípravný výbor Společnosti národů *pro konferenci odzbrojovací* konal v druhé polovici dubna další schůzi v Ženevě, která se považovala za pouhé dílo rutiny bez okamžitých výsledků. Schůze svolává se jen proto, aby se práce úplně nezanedbala, ale je samozřejmo, že před dohodou velkých námořních mocí, která již od dvou let stojí v cestě jakémukoli pokroku, nebude možno žádnou odzbrojovací osnovu připravit. Poněvadž pak zase před anglickými volbami nebylo možno sjednati nic definitivního mezi Anglií a Amerikou, hledělo se k ženevskému zasedání nejen se skepsí, nýbrž přímo bez zájmu. Zdálo se už, že o vyplnění programu postarají se jen zástupci sovětů svými agitačními návrhy na integrální odzbrojení. Zatím však jsme shledali, že *nový americký president zvolil si ku podivu právě půdu ženevskou k uvedení svých plánů v této věci*. Americký delegát Gibson, který až dosud byl spíše jen pozorovatelem, vystoupil pojednou s projevem, který ihned označil jako nejvyšší autoritativní a v němž ohlásil ochotu amerického státního departementu k *revisi* dosavadního stanoviska v tom smyslu, že pro zjišťování parity a vzájemného poměru loďstev bude možno užiti i jiných faktorů, nežli pouze mechanického odpočítávání tonáže. Tím jest připravena *cesta pro dohodu s Anglií*, která dokazovala, že pouhým přiznáním stejné tonáže v kategorii křižníků nezajistí se její parita s novým loďstvem americkým, když potřeba typů je na obou stranách jiná. Americký obrat byl hned na místě přítomným britským delegátem přijat se souhlasem a potom našel nejlepší odezvu v celé anglické veřejnosti, i na místech oficiálních. President Hoover neomezuje se však jen na iniciativu ve věci odzbrojení námořního, nýbrž nechal svého delegáta vyslovit se i o *sporných otázkách odzbrojení pozemního*. Zde je stanovisko americké sice negativní, ale proto nikoli méně významné. Gibson prohlásil, že *ustupuje od svého požadavku, aby také zálohy byly pojaty do odzbrojovacího schematu* a že považuje za nutno, aby všechny vlády se rozhodly ke stejným ústupkům v zájmu opravdového pokroku v jednání. Jest pochopitelné, že tento americký obrat byl přijat na některých stranách se smíšenými pocity. *Německo-ruská oposice* v odzbrojovacím výboru pracuje s přirozenou tendencí *uvidět zeslabení mocenské posice vítězů* a při tom co možno dohodově státy *isolovat*. Námořní diskuse mezi oběma anglosaskými velmocemi a rozpor v otázce záloh vytvářely pro ně vhodnou konstelaci, v níž Američani se ocitali proti starým dohodovým spojencům na německo-ruské straně. Nyní zahájením dorozumění s Anglií a ústupkem

Francii president Hoover tuto situaci úplně mění. Německo dovídá se zas jednou, že na *Ameriku na-prosto nelze spoléhat tam, kde jde o něco protibritského*. Rozdíly v názorech a zájmech, určitá konkurence anglosaská nesmí se přeceňovat, nepůjde nikdy až za mez bezpečnosti. Nyní nezbývá Němcům nic jiného, než aby se znovu chvalitebně přizpůsobili.

Podobnou zkušenost učinili současně ještě při projednávání *otázky menšinové v londýnské tříčlenné komisi*. Ukáže se to sice teprve na schůzi Rady v Madridě, ale již dnes jest jisto, že Chamberlain, Adaci a Quinonez de Leon, pověřeni vypracováním referátu o případných změnách dosavadní menšinové procedury Společnosti národů doporučí, aby se *zůstalo v podstatě při nynějším stavu*. Německo pokoušelo se prosadit zveřejnění projednávání menšinových stížností a dosazení stálých kontrolních orgánů ženevských, které by mohly aktivně zasahovati a poměry na místě zkoumati. Tím by se arci menšiny stávaly jakýmsi státy ve státě, pěstovalo by se ve velkém kverulanství a irredentismus, podkopávala by se autorita domácích úřadů a pozornost jedné části občanstva odváděla s fora vnitřního na forum zahraniční. Všechny státy, tímto nebezpečím postižené, to jest všechny, které podepsaly v mírových smlouvách ochranné klausule menšinové, ohradily se proti tak nehoráznému výkladu — a dosáhly porozumění u objektivních a odpovědných státníků mocností politicky nezúčastněných.

Anglický parlament byl královským dekretem rozpuštěn a *nové volby stanoveny na 30. t. m.* Volební kampaň, která se již řadu týdnů v tisku i na veřejných schůzích rozvíjela, dosahuje vrcholu. Vyhlídky stran, které se zaznamenávají na burse a s nimiž se provozuje hazardní hra, mění se den ode dne, v celku však jeví se tendence k neprospěchu vládnoucí strany konservativní. Její vlastní vedení počítá se silnými ztrátami a celá volební otázka točí se jen okolo toho, *zda snad konservativcům z jejich ohromné více než dvoutřetinové většiny nynějšího parlamentu zbude aspoň tolik, aby zachránili několik hlasů nad počet mandátů obou opozičních skupin*. Naproti tomu strana dělnická vztahuje směle ruku po vlastní většině v parlamentu a má již připraven celý kabinet, jehož vedením byl by pověřen známý odborářský vůdce *Thomas*, zatím co *Mac Donald* by si ponechal tentokrát pouze resort zahraniční. Za liberály vede kampaň velmi šťastně *Lloyd George*, který nabyl znovu svých starých schopností a jeví se býti v nejlepší formě. Dovedl podat voličům působivý, až demagogický program, který slibuje odstranění nezaměstnanosti velikými veřejnými pracemi, aniž by tím byla poplatnost dále zatížena. Přílišná sanguiničnost, jak vůdce, tak programu je v Anglii arci příliš dobře známa, přes to však neschází hlasů, že by se *Lloyd Georgeovi* měla zas dáti příležitost, aby svou věčně mladou energii a odvalu uplatnil tam, kde dosavadní opatrnickví a liknavost nechaly věci pokračovat stále jen k horšímu. Liberálové nemají vyhlídky na stržení většiny na svou stranu, pracují však postavením svých kandidátů téměř ve všech okresích cílevědomě k dosažení tak velkého parlamentního zastoupení, které by jim umožnilo hráti v novém parlamentě *úlohu rozhodčího*. *Baldwin* a *Churchill* staví proti tomuto rozmachu oposice pouze svou klidnou důvěru v solidnost anglické povahy a spoléhají na nechuť průměrného voliče k jakýmkoli nedohledným experimentům. Výpad finančního odborníka dělnické strany *Snowdena* proti úpravě mezzispojeneckých dluhů našel sice ohlas u těžce postiženého anglického poplatníka, poskytl však zase na druhé straně konservativcům příležitost ku strašení voličů otřesením anglického kreditu, kdyby dělnická strana začala zapírat přijaté závazky a učinila slovo státu nespolehlivým. Těsně před volbami jsou tedy perspektivy neprůhlednější nežli dříve, a 30. květen přinese možná všem prorokům překvapení.

Italský státní tajemník pro zahraničí *Grandi* je užíván *Mussolinim* jako jeho osobní vyslanec pro vyřizování nejdůležitějších státních záležitostí venku, poněvadž *Mussolini* sám, jak známo, nerad se z ústředí vzdaluje. Proto je *Grandi* právě stále na cestách. Byl nedávno v Athenách a v Angoře a nejnověji zavítal do *Pešti*. Jest přirozeno, že taková návštěva v sousedství vyvolala značnou pozornost u nás i v Jugoslavii. Tím spíše, že právě před tím sešel se *Duce* s anglickým ministrem *Chamberlainem*, který dlél o velikonocích ve *Florencii*. Jihoslavani, varovaní trpkou zkušeností, měli určité podezření, že snad i tentokrát bylo proti nim zas něco smlouveno, jako v záležitosti albánské. Nic

však nenasvědčuje tomu, že zde šlo o více než pouhou zdvořilost mezi přáteli, o příležitost k oživení vzájemných citů, po případě o jakousi inspekci situace na místě exponovaném. Itálie považuje Maďarsko za svou hlídku ve střední Evropě a je ochotna poskytovat mu za to určitou protekci na fóru mezinárodním, Maďaři zas jsou Itálii povděční za to, že se jich ujala v jejich osamocení a neštěstí, a fašistický režim považují při tom za nejbližší své feudální oligarchii. Za daných mezinárodních poměrů není však důvodu k očekávání nějakých nových událostí v nejbližší budoucnosti. Pešť prokázala prostě zas své známé schopnosti výtečného pohostinství a s italské strany dostalo se jí za to *několika lichotivých a povzbudivých slov*.

Po odstranění Trockého došlo v Rusku na *uplatnění Stalinovy autority* i proti několika prominentním osobnostem v moskevské vládě. Dokud je potřeboval proti levému křídlu, trockistické opozici, fedroval Stalin straníky, kteří byli více napravo. Jakmile však se mu uvolnilo, pospíšil si dokázat, že jest dokonale pravověrným a že neváhá v zájmu ryzosti strany a Leninova odkazu zakročit i proti tak vysoko postaveným soudruhům, jakým jest na příklad sám předseda rady lidových komisařů Rykov nebo nejstarší theoretik strany Bucharin. Směrnice Stalinova drží se zlatého střeďocestí, třeba něco takového se zdálo docela nepřiměřeným všem představám o bolševictví. Nechce se pouštět do nebezpečných experimentů za hranicemi — takové berlínské revoluční manevry dělá III. Internacionala — ale nemyslí také, že by doma měla se revoluce ponechat úplně na vůli sedláků a nově se zdvihajících individuálních sil. Chce dokázat všem svým odpůrcům, kteří ho podezřívají jednou z extremismu, jednou zas z nevěry, že on je opravdu *jediný a důsledně orthodoxní komunista*, který z Ruska udělá průběhem doby přece jen první socialistický stát. Zdá se, že je opravdu vhodnou osobností pro ovládnutí ruského chaosu, se svým empirismem, se svou průměrností a sobeckou energií, která dovede vše odklidit s cesty a udržet otěže v neochabujících rukou. Stalin je dnes dokonalým samovládcem veliké Rusi a nepodlehne ničemu, leda snad úplnému shroucení celého bolševického státního a hospodářského aparátu.

Vládní krize, která vznikla v *Rakousku odstoupením Seipelovým*, řešila se jen s velkými obtížemi, poněvadž vládní strany nemají dnes politika toho formátu, aby státnického preláta nahradil. Rada jmen, která se vyskytla mezi kandidáty, ukazuje nejlépe, jaká chudoba na politiky je nyní v Rakousku. Konečně našla se vhodná osobnost v profesoru *Streeruwitzovi*, který jest rodákem z Čech a hospodářským odborníkem. Jeho kabinet byl přijat s mírnými sympatiemi i na straně opozice, poněvadž slibuje býti vládou uklidnění a pozitivní práce. Jen ponechání křesťansko-sociálního ministra vojenství *Vaugoina* na jeho místě způsobilo rozladění v kruzích sociálně-demokratických, zdá se však, že pro nejbližší budoucnost je přece jen ochota nechat novou vládu ukázat co umí. Streeruwitz pospíšil si se zasláním osvědčení loyality do Berlína, nepřikládá se tomu však jiného než platonického významu.

Dr. Rudolf Procházka.

Z REVUÍ A ČASOPISŮ.

DEMOKRATISACE SPOLEČNOSTI NÁRODŮ.

Vídeňský sociálně demokratický měsíčník *Der Kampf* (roč. XXI., sešit 12.) přinesl delší studii pod názvem *Demokratisierung des Völkerbundes* z péra Adolfa Sturmthala z Curychu, která jasně a přesně charakterisuje stanovisko sociální demokracie ke Společnosti národů a žádoucí její reformu právě z tohoto stanoviska. Autor vychází ze známé skutečnosti, že mezistátní právní řád byl v době předválečné zajištěn toliko mocí jednoho jediného státu nebo určité aliance několika států, a to zase pouze v těch případech, kdy tyto státy byly s to sáhnouti k válce, poněvadž právě určité porušení mezinárodního právního řádu ohrožovalo jejich zájmy. Uplatnění mezinárodního práva bylo odvislé